

Oniscsenko elvtárs, egyik gyár könyvtárának aktív olvasója, a technikai könyvtár dolgozóinak 1952. április 7-i csoportülésén a következőket mondta: »A mi gyári műszaki könyvtárunk szakemberek segítségével nagy segítséget nyújt az újíto'knak azzal, hogy ajánlja nekik a szükséges irodalmat. Nem egyszer beszélgettem a munkásokkal könyvekről. Egy ilyen beszélgetés következtében gyárunk egy munkása, *Izmailov* elvtárs a fém gyorsfeldolgozásának új módszerét alkalmazta és ezzel a gyárnak 150 000 rubelt takarított meg, de megtakarított egyúttal 100 tonna fémot is.«

Egy másik olvasó, *Rodin* elvtárs sztahanovista, a termelési munka élenjáró módszereitől szóló irodalmat tanulmányozva, elszajátította a termelési munka élenjáró módszerét és sok észszerűsítő javaslatot tett, melyek a gyárnak 100 ezer rubel megtakarítást hoztak.

Azerbajdzsán műszaki könyvtárainak azonban meg kell erősíteniök a könyvvel való tömegmunkájukat, el kell juttatniök a könyvet minden köolajmunkáshoz.

MANGASZAROVA

Látogatás a jászberényi Járási Könyvtárban

Valamikor innen, a jász-kun kerületek székvárosából és székházából intézte *Kossuth* 1849. április 4-én kiáltványát az Alföld népéhez, Ceglédre és Kecskemétre. Innen a XIX. század eleji hóbasüppedt Jászberényből indult el — mint Naplójában megírta — Déryné, a magyar színművészet dicsőséges és rögös útján. De a kiegyezés óta maga a város bizony kulturális tekintetben is elhanyagolt maradt. Egyetlen nyilvános, városi könyvtárban az egykori úri középosztály igényeinek megfelelő *Pekár Gyula*, *Herczeg Ferenc*, *Rákosi Jenő*, *Erdős René*, *Courths Mahler* regények, könyvek sorakoztak, azonkívül még néhány hitbuzgalmi egyesület folytatott könyvkölcsönzést. Ez, meg az úri kaszinó soha nem olvasott könyvtára jelentette akkor az úgynevezett kultúrát Jászberényben. A felszabadulás óta azonban a 28 000 lakosú városban gyökeres, valóban mélyreható változás történt. A gazdasági és társadalmi életben a fordulat éve jelentette a változást. Nagy üzemek építése indult meg; a mezőgazdaságban pedig több helyen rátértek a föld korszerű, termelőszo'vetkezeti megművelésére. A munkásosztály hatalomra jutása biztosította a város kulturális életében végbemenő, forradalmi változásokat is.

A városi könyvtárból átalakult Járási Könyvtárt a Városi Tanáosházban találjuk meg, ahol két utcára nyíló helyiséget foglal el. Az iroda és a raktár az udvarra nyílnak. Mindjárt a belépéskor jólesően látjuk a szép rendet, praktikus könyvtári berendezést, a polcokról kinyúló falrakokom elhelyezett lámpákkal a könyvek fölött, ami mind társadalmi munkában lésszült. Az olvasóterem is csinos asztalaival, szépen, mindenkinek láthatóan elrendezett újságjaival és folyóirataival, nyugalmas olvasásra és gondolkodásra készítő csendjével igen jó hatást tesz. Az irodai rész is rendez, szép, tiszta; itt megvan a szakmai továbbképzéshez szükséges anyag, nem hiába készül levelező hallgatónak a könyvtáros főiskolára a könyvtár vezetője. A raktár jól őrzött könyveivel, és a kiszállásokhoz szükséges motorkerékpár szerelőhelye, az egész külső »helyszíni szemle« jót ígér a vizsgáló szemnek.

A katalógust, mely a 7-es rendszeren épült, jó rendben találjuk. A marxizmus-leninizmus, *Marx*, *Engels*, *Lenin*, *Sztálin*, *Rákosi* művei után a szépirodalom, stb. műfajok és abc szerint, az olvasók számára jól megközelíthetően, rendezve és elhelyezve. A járási könyvtárvezető, *Varga Antal* azelőtt a felszabadulás előtt szerelő volt, majd a felszabadulás után népművelési előadó Jászberényben. Könyvszerelő, művelődő, gondolkodó munkás ember, akinek magának is többszáz kötetes könyvtára volt munkája keresésen keresett filléreiből. Rajta kívül egy szervező könyvtáros, egy adminisztrátor, egy hivatalosság, négyöt állandó aktívával — összesen kb. 20 aktív van — látja el a könyvtár munkáját: Az ifjúsági aktívák egyrésze, utcánként beosztva, a könyvekkel felkeresi a lakosságot, ismerteti egyes könyveket, rámutat, hogy mennyi sok hasznos dolgot lehet tanulni egyes könyvekből és egyben felkéri az illetőket, hogy iratkozzanak be a könyvtárba.

A könyvtárhoz 8 fiókkönyvtár tartozik, négy a városban, és négy a tanyákon. A járásban 24 könyvtár tartozik a könyvtárhoz. A szervező könyvtáros éppen ilyen személyes látogatást végzett falun, ellenőrizve az ottani könyvtárost. A falusi népkönyvtárosok különben be-be jönnek egy-két napi gyakorlatra a járási könyvtárba. Tanfolyamok Szolmokon vannak, a megyei könyvtárvezető különben is rendszeresen segíti az elvtársakat. Módszertani szakértelvezetek havonta egyszer vannak, amelyeken a függetlenített könyvtárosok vesznek részt s amelyeken rendszeres tapasztalatcsere alakult ki.

Ankétokat, könyvismertetéseket sűrűn tart a jászberényi Járási Könyvtár. Legutóbb ankét volt Jászapátin az *Urak, papok dőlőfét...* című, irodalmunk antiklerikális

anyagát tartalmazó antológiáról, melyet Bognár Gyula tanár és író, aki ilyenkor egyszerűsmind írói anyagot is gyűjt tszcskben, állami gazdaságokban, tíz helyen ismételt meg a megyében. Ankétot tartottak még Veres Péter: *Próbatételéről*, Nagy Sándor: *Megbékéléséről* stb. Különösen nagy sikere volt egy részletes tervvel előkészített ankétnak Galina Nyikolajevna: *Az aratás* c. művéről, amikor is e könyvet a Március 15. Tsz-ben előre kikölcsönzték több példányban. Azután a regény egyes részeihez, például a tehéngondozáshoz a tsz állatgondozója, a munkafegyelem kérdéséhez a regény alapján a tsz-elnök és így tovább, szövegezték hozzá.

Egy-egy téma irodalmának részletes összeállítását is rendszeresen megcsinálják. Most is ott találok a könyvtárban a nagy táblát az éppen időszerű könyvkiállítással, a Járási Tanács öntözési pályázatához: *»Uzzük el az aszályt a Jászág földjéről.«* A pályázat a helyi öntözéses gazdálkodás legjobb és leginkább célravezető módszereinek felkutatására szolgál. A pályázók megírják, hogyan lehetséges Jászberénynek, illetve a járás bármelyik községének határában, helyi jellegű megoldás alapján az öntözéses gazdálkodás megindítása. Elsősorban a Zagyva, Tarna és ezek holt ágainak vizei jöhetnek számításba, de esetleg bővebb vízü tavakat, mocsarakat, vagy sokvizetadó kutakat is számításba lehet venni. A pályázat igen fontos feltétele, hogy valóban helyi megoldásra tegyen javaslatot, tehát az öntözés megindításához csak igen kevés befektetésre, helyileg előteremthető eszközökre és helyszínen talpraállítható munkaerőre legyen szükség.

800 esztendeje küszködik a Jászág népe, a főként Jászberénytől Karcagig terjedő rész aszályal, a jász-esővel: porral s a szocialista Magyarországon gondolunk először ennek megválogztatására; a Szovjetunió példájára, ahol parasztok igen sok helyen saját erejükre támaszkodva megvalósították az öntöző gazdálkodást s ezzel mindörökké elűzték földjükről az aszály rémét.

Az öntözéses tervpályázat kapcsán a Járási Könyvtár vezetője felkérte a Városi Oktatási osztályt, hogy írasson az iskolákban erről dolgozatot s a tíz legjobb dolgozat írója számára értékes ifjúsági könyveket osztanak ki. A pályaművek jutalmazása különben 500, 300 és 200 Ft-os díjakkal történik. A könyvtár az öntözéses tervpályázat s a hozzá szükséges szakkönyvek ismertetését programjába vette.

A könyvtár forgalma igen számottevő. Az utolsó feldolgozott hónapban, februárban például az olvasók száma 1652, ebből 14 éven aluliak száma 894, a kölcsönzött könyvek száma 7449, ebből 14 éven aluliak 3063 kötetet vittek ki. Az olvasóteremben kiadott könyvek száma 547. Amint látjuk, igen jelentős az ifjúság részvétele, több mint 50%. Erről magunk is meggyőződünk délután a kölcsönzés órái alatt és halljuk, hogyan ad tanácsot a kölcsönzőknek Varga elvtárs. Mit tesz olyan esetben, ha mincs a kért könyvből példány bent a könyvtárban — mint például az *Egri csillagokból*, ami pedig 20 példányban van meg! —, hogyan ajánl mást helyette, hoz ki több könyvet válogatásra, mindig figyelembevéve a kölcsönző egyéniségét. A legkeresettebbek *Jókai*, *Mikszáth*, *Gárdonyi*, *Móricz* művei a magyar irodalomból. A szovjet szerzők közül *Gorkij*, *Szohov*, *Galina Nyikolajeva*, *Bek*, *Fjodorov* a legjobban olvasottak. A *Háború és béke* még példányban van meg és valamennyi kézben van! A szemlélt önkéntelenül is megkérdi magától, mikor olvasták minden idők egyik legnagyobb remekművét ennyien Jászberényben, vagy akár más vidéki magyar városban. A marxista-leninista klasszikusokat különösen a szemináriumi tanulók forgatják és olvassák.

A könyvkölcsönzés után Varga elvtárs a belső aktívakkal 5—10 perces értekezletet tart, kiértékelve az aznapi munkát, átbeszélve a tapasztalt hiányosságokat, előkészítve a másnapi kölcsönzést. Elkészítik az aznapi statisztikát és ebből megtudják, hogy melyik csoport könyvből vittek többet, vagy kevesebbet s így a következő alkalommal olyan könyvet tudnak ajánlani, amit az olvasó még nem vitt ki, de esetleg érdekelné őt.

Az olvasók a könyvtári faliújság táblájára állandóan cikkeket írnak, bírálva a könyvtár működését és az így közölt hiányosságokat lehetőleg azonnal kiküszöbölik. Egy füzettel rendszeresítették, melynek címe *»Az olvasók kívánsága;«* s ebben a füzetben az olvasók feljegyzik azoknak a könyveknek címét, melyekre szükségük volna, de nincsenek meg a könyvtárban. Ezeket a könyveket lehetőséghez képest igyekeznek gyorsan beszerezni. A könyvtár tudja, hogy nem az olvasók vannak értük, hanem a könyvtár van az olvasókért, viszont azt is tudja, hogy az olvasónak nemcsak könyvet kell adni, hanem bizony egy kissé nevelni is kell őt. Ha az olvasónak nincs kifejezett kívánsága, hanem kéri, hogy könyvtárosa adjon neki könyvet olvasásra, akkor megnézik az olvasó törzslapját, hogy eddig mit olvasott, és így tudnak újabb könyveket olvasásra ajánlani. *A Népkönyvtári Központ által rendszeresített törzslap itt kitűnően bevált, mert nemcsak az olvasók adatait tartalmazza, hanem fel lehet jegyezni az olvasott könyvek címét is és így állandóan figyelemmel kísérhető az olvasó fejlődése, ami nagy segítséget nyújt a könyvtárosnak.*

Megnézzük még az állandó mezőgazdasági könyvkiállításukat is, mely hónaponként anyagában cserélődik, időszerűen, a megfelelő könyvekkel ellátva, most például a tavaszi munkákról, agrotechnikáról szólókkal. A könyvek mellett természetben, a jól és

rosszul előkészített vetőmagvak, sőt még a jól és rosszul megmunkált talajföld példái is láthatók.

A könyvtár valóban szépen dolgozik. Természetesen a gyors fejlődés és elért eredmények mellett — mint a vezető elvtárs maga rámutat — még van hiányosság is. Még nem sikerült az egyénileg dolgozó parasztokat, de még a tsz dolgozókat sem olyan mértékben bekapcsolni az olvasó-mozgalomba, mint amilyen mértékben az szükséges és kívánatos lenne. A suttyogó reakciós ellenséget sem sikerült még teljesen frontálisan megverni a kultúrröfordalom harcai során. Bizony nemrég még illegális könyvforrásokból fércmunkák forogtak az ifjúság kezei között. A szovjet agrotechnikai szakkönyvek népszerűsítése terén is sok feladat vár még a könyvtár dolgozóira, akiket Varga elvtárs bizony egy fővel többnek szeretne látni.

Az eddig elért eredmények is jó bizonyítékai azonban Jászberényben annak a fejlődési folyamatnak, melyről Révai elvtárs az MDP II. kongresszusán a következőket mondotta: *»A munkásosztály nemcsak gépeket, műtrágyát, hanem tudást és kultúrát is visz a faluba.«*

KATONA JENŐ

A könyv népszerűsítésének néhány időszerű kérdéséről

Olvasóink nevelésének legfontosabb eszköze a személyes kapcsolat, az egyéni foglalkozás. Ez azonban egymagában nem elegendő, mert a könyvtáros ilyen módon csak a fejlődés részleteit látja és csupán hosszú idő múlva tudja összegezni a népszerűsítő munka hatását. Szükség van a közös foglalkozás módszerére is, mely egészen más úton fokozza az irodalom iránti érdeklődést és gyorsabb ütemben mozgósítja az olvasókat. A jó könyvtári munka tehát e kétféle eszközt egyaránt felhasználja: Megismeri és figyelemmel kíséri az olvasó egyéni problémáit és megszervezi a közös foglalkozás méltó keretét az előadások és viták alkalmával.

A könyvpropagandának ehhez a részéhez tartoznak: az egyszerű ismertetés, a már olvasott könyv megvitatása, a ünnepi irodalmi est és a propaganda különleges ágai, a mesedél-előttők és gyermek-előadások. Gyakran összehaverják ezeket a fogalmakat még kartársaink is. Ez sok zökkenőt okoz és különféle hibák forrásává válik. Pedig nyilvánvaló, hogy más helyre és más körülmények közé kívánkozik egy-egy mű rövid ismertetése, amikor célunk kedvet kelteni az olvasáshoz; más légkörben zajlik le a vita, ha önálló véleményalkotásra és az irodalom elmélyült tanulmányozására nevelünk; másként beszélünk egy ünnepi megemlékezés alkalmából és egészen másként akkor, amikor kis hallgatóinkat »megelevenített könyvekkel«: művészi előadott mesékkel és történetekkel vezetjük el a könyvtárba.

Ebből következik, hogy a felületes szervezés éppen lényegétől fosztja meg a propagandát, nem tud élő hatást kelteni. Az előadó ugyanis nem tudja, hogy kinek is beszéljen voltaképp, érdeklődőknek vagy vitalkozóknak, a tárgyat ismerő, vagy nem ismerő hallgatóknak, gyermekeknek, ifjak-

nak vagy felnőtteknek, akiket egyaránt »sikerült mozgósítani«.

A Népkönyvtári Központ éppen azért, hogy magasabb kultúrát vigyen a népszerűsítő munkába, arra törekszik, hogy könyvtáraink egy-egy olvasótípust vegyenek alapul a szervezésnél. Még ha ugyanazt a művet népszerűsítjük is a különféle lakótelepeken, munkahelyeken és iskolákban, a dolgozók széles körében, ezt az azonos művet is másképpen kell megtárgyalnunk, a hallgatóság jellege szerint.

A könyvismertetés számszerűen a népszerűsítő rendezvények óriási többségét teszi ki. Fejlődésünk során szükségszerű állomás ez a túlsúly, hiszen most harcolunk a megszerzendő olvasók millióiért és munkánk elsősorban arra irányul, hogy növeljük a művelődők táborát. Észre kell vennünk azonban ennek az aránynak számadataiban a munka gyengeségét is. Sok helyen ugyanis nem azért kerül sor ismét és ismét csak könyvismertetésre, mert ezt kívánja a jól megfontolt terv, hanem azért, mert ez az egyszerűbb, a könnyebb megoldás és a könyvtáros nem vállalja az anket előkészítésének gondjait. A könyvismertetés sem olyan egyszerű propaganda műfaj, mint amilyennek képzeljük. Nekünk olyan ismertetések kellene, melyek a leghasznosabb, az olvasókhöz legközelebb álló művekre támaszkodnak. Olyan könyvekre, melyeket meg lehet és meg is kell szerezni a tömegolvasztás számára és amelyek beilleszthetők az olvasók fejlődésének irányításába.

Nincs értelme annak, hogy a könyvről csak »meséljünk«, mert az olvasó így nem ismeri meg a mű lényegét, eszmei tartalmát. Nincs értelme annak, hogy olyan könyveket ismertessünk, melyek már közismertek, vagy amelyek nem adják az irodalom legjavát. Az sem helyes, ha mereven